

4. SEPTEMBAR 2015.

Sadržaj

ODLOŽENO PRUŽANJE MEDICINSKIH USLUGA PACIJENTU IZ ROMSKE ZAJEDNICE U UNIVERZITETSKOM KLINIČKOM CENTRU

O UZNEMIRAVAJUĆIM SLOGANIMA USMERENIM KA TORBEŠKOJ, GORANSKOJ I BOŠNJAČKOJ ZAJEDNICI U PRIZRENU

O SLUČAJU RASELJENIH KOSOVSKIH SRBA I PRAVOSLAVNOJ LITURGIJI U ĐAKOVICI

ODLOŽENO PRUŽANJE MEDICINSKIH USLUGA PACIJENTU IZ ROMSKE ZAJEDNICE U UNIVERZITETSKOM KLINIČKOM CENTRU

21. avgusta 2015. godine, agencija KosovoPress je izvestila o incidentu u koji je bila uključena porodica romske nacionalnosti, koja je zatražila medicinsku pomoć u urgentnom centru u univerzitetskom kliničkom centru Kosova. Kako su preneli mediji, članovi porodice su čekali više od 40 minuta da im se pruži medicinska pomoć i bili su ignorisani od članova osoblja.

Nakon što je KosovoPress objavila snimak na kojem se vidi kako pacijent čeka medicinsku pomoć, dok ga je, kako je izgledalo na snimku, prisutno medicinsko osoblje zapostavljalo duži vremenski period, član skupštine koji predstavlja romsku zajednicu g. Kujtim Paćaku i zamenik ministra za zajednice i povratak g. Joldzi Šalja su posetili urgentni centar u univerzitetskom kliničkom centru da bi dalje prpratili ovaj slučaj. Nakon odlaganja, pronađen je medicinski izveštaj i predstavljen gospodinu Paćaku i gospodinu Šalji, koji je pokazao da je pripadnik romske zajednice bio umešan u nasilnom incidentu a zatim bio pretučen.

Izveštaj dalje pokazuje da je pacijent dobio neophodnu medicinsku pomoć u univerzitetskom kliničkom centru a zatim bio pušten na kućno lečenje. U izveštaju nije bilo dodatnih podataka osim imena i adrese stanovanja pacijenta.¹

Kujtim Paćaku je citiran "Ono što se dogodilo u urgentnom centru se ne treba uzeti kao slučaj koji se vezuje za pripadnika romske zajednice, aposolutno ne. Ovo je incident koji uključuje građanina Kosova... svi smo svedoci toga kako se osoblje urgentnog centra neprimerno

¹<http://www.rtklive.com/?id=2&r=40253>

ponašalo prema pacijentu, što očigledno predstavlja kršenje ljudskih prava.”² Zamenik ministra za zajednice i povratak, gospodin Šalja je zauzeo isti stav i izjavio da incident nije zasnovan na etničkoj osnovi.³

Univerzitetski klinički centar se takođe oglašio o incidentu preko generalnog direktora g. Đokaja, koji je izjavio da je razlog čekanja da se pronađe izveštaj bio to što je na dan incidenta veliki broj pacijenta posetilo klinički centar. Takođe je rekao da je ozbiljnost bolesti ostalih pacijenata nateralo doktore da odrede prioritete i potrebe drugih pacijenata, ali da je pojedinac iz romske zajednice dobio potrebnu medicinsku pomoć koju je njegov slučaj zahtevao.⁴

Direktor urgentnog centra, g. Basri Lenjani je objasnio da su sve potrebne mere bile preduzete od strane osoblja urgentnog centra, ali je naglasio nedostatak osoblja u univerzitetskom kliničkom centru – aludirajući na to da se u budućnosti mogu očekivati dodatnih slučajevi slične prirode.⁵

ECMI Kosovo je stupio u kontakt sa porodicom pacijenta i sa univerzitetskim kliničkim centrom kako bi čuli njihov komentar. Član porodice je odgovorio da su oni prvo otišli u medicinski centar (ambulantu) u Kosovo Polju, gde su ih preusmerili na univerzitetski klinički centar.

ECMI Kosovo želi da naglasi važnost pružanja adekvatnih i efikasnih zdravstvenih usluga svim građanima Kosova, bez obzira na njihovu etničku pripadnost. Zaštita od diskriminacije, uključujući i onu zasnovanu na etničkoj pripadnosti, je obezbeđena Kosovskim zakonom. Kosovo je uvelo međunarodne deklaracije u svoj Ustav, pod članom 25, uključujući i Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, koja glasi "Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, naročito hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe.”⁶

Dodatno, pravo na zdravlje je naglašeno u Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, koja je takođe uvedena u Ustav Kosova. Konvencija obavezuje države da "zabrane i da ukinu rasnu diskriminaciju u svim njenim oblicima i da garantuju pravo svakome na jednakost pred zakonom bez razlike na rasu, boju ili nacionalno ili etničko poreklo, za jednakost pred zakonom" i naglašava u referencama ovog dogovora na "pravo na zdravlje, lekarsku pomoć, socijalno osiguranje i korišćenje socijalnih službi.”⁷

Osim što se nedskriminacija naglašava u međunarodnom zakonu, takođe se nalazi i u domaćem zakonu. Ustav potvrđuje "Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja,

²<http://www.gazetaexpress.com/lajme/qkuk-arsyetohet-per-pacientin-rom-ge-nuk-i-dha-ndihme-thone-se-nuk-ishte-rast-emergjent-124568/>

³<http://www.gazetaexpress.com/lajme/qkuk-arsyetohet-per-pacientin-rom-ge-nuk-i-dha-ndihme-thone-se-nuk-ishte-rast-emergjent-124568/>

⁴<https://koha.net/?id=27&l=71746>

⁵<http://www.gazetaexpress.com/lajme/qkuk-arsyetohet-per-pacientin-rom-ge-nuk-i-dha-ndihme-thone-se-nuk-ishte-rast-emergjent-124568/>

⁶ Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, član 25

⁷ Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije

ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.”⁸ Na kraju, Član 4. Zakona o Zdravlju izjavljuje “Svi državljani i stanovnici imaju pravo na jednak pristup zdravstvenim uslugama.”⁹

Na osnovu gorepomenutog zakonodavstva, nediskriminacija zasnovana na etničkoj pripadnosti u sferi zdravstva je jasno zaštićena u okviru kosovskog pravnog okvira. Ako medicinski centri nemaju dovoljno osoblja da zadovolje potrebe pacijenata, ovaj problem mora da se reši kako bi se osigurala efektivno sprovođenje zakona. ECMI Kosovo podstiče sve činioce, uključujući i zdravstvene stručnjake i zvaničnike vlade da preuzmu neophodne korake kako bi podržali ovu zaštitu i kako bi pružili medicinsku pomoć svima koji je zatraže bez obzira na njihov status ili etnička pripadnost.

⁸ Ustav Kosova, član 24

⁹ Zakon o Zdravlju, Republika Kosovo, Član 4

O UZNEMIRAVAJUĆIM SLOGANIMA USMERENIM KA TORBEŠKOJ, GORANSKOJ I BOŠNJAČKOJ ZAJEDNICI U PRIZRENU

U ponedjeljak, 24. avgusta, pojavili su se uvredljivi slogani usmereni protiv bošnjačke i goranske zajednice na kući bošnjačke porodice u Prizrenu u delu grada koji je naseljen Bošnjacima. Slogani su sadržali natpise na albanskom jeziku "Vdekje e Torbeshve", što znači "Smrt Torbešima" i "Torbeši+Goranci=Škije", ("škije" što predstavlja pogrdan izraz za Srbe na albanskom jeziku), uz reference na OVK (Oslobodilačka vojska Kosova).¹⁰ Izveštavano je da je incident bio vrlo uznemirujući za članove bošnjačke zajednice u Prizrenu, jer je izazvao neprijatne uspomene na vreme tokom i posle rata, kada je ubijeno preko 60 Bošnjaka.¹¹ Kosovska policija istražuje incident i preduzima mere kako bi pronašla osumnjičene osobe.¹²

Torbeši, iako naziv koje se ne koristi zvanično na Kosovu, je naziv koji se koristi da označi muslimansku zajednicu slovenskog porekla, naročito iz Makedonije. Torbeši su veoma blisko vezani po kulturnim, lingvističkim i religioznim pitanjima za goransku zajednicu na Kosovu. Stanovnici Prizrena i regiona Župa koji se identifikuju kao Bošnjaci imaju mnogo lingvističkih, kulturnih i verskih sličnosti sa Gorancima i Torbešima. Smatra se da su Bošnjaci dobro integrisani u kosovsko društvo i institucije, dok su Goranci više marginalizovani i nalaze se između kosovskih i srpskih paralelnih institucija, ne dobijajući zadovoljavajuće učešće i usluge od nijedne od institucija.¹³

Ćerim Bajrami, član skupštine iz redova bošnjačke zajednice u skupštini Kosova, se oglasio putem saopštenja u kome je izjavio da grafiti salju jasnu poruku mržnje i nasilja protiv Bošnjaka u ovom delu Prizrena, koji su većinom poreklom iz obližnjeg sela Lokvica u regionu Župa, kao i svim drugim članovima ove zajednice na Kosovu. Bajrami je dodao da su Bošnjaci jasno vidljiv faktor na Kosovu, koji rade veoma naporno zajedno sa albanskom većinskom zajednicom i drugim zajednicama kojima je Kosovo domovina. Na kraju je pozvao Kosovsku policiju da hitno istraži incident i da identifikuje autora(e) poruke kao i da pokrene sudski proces protiv aktera mržnje.

Na sličan način je i koalicija VAKAT snažno osudila grafite, koji, prema njihovom mišljenju, nisu pogodni za multietnički grad kakav je Prizren.¹⁴

ECMI Kosovo se pridružuje ovim pozivima upućenim nadležnim organima da identifikuju autore slogana i da ih kazne u skladu sa zakonodavstvom o zločinu iz mržnje, kako bi održali tišinu i mir u multietničkom gradu Prizrenu i kako bi sprečili moguće sukobe u budućnosti i bespotrebnu netrpeljivost.

¹⁰<http://www.balkanplus.net/clanak/vijesti/lokalne/prizren-parole-smrt-torbesima-i-torbeshgoranshkije-foto/>

¹¹<http://www.info-ks.net/vijesti/lokalne/57712/prizren-parole-smrt-torbesima-i-torbeshgoranshkije#1>

¹²<http://www.rtklive.com/rtk2/?id=2&r=2892>

¹³ Videti ECMI Kosovo policy briefs o nezaposlenosti, obrazovanju, i decentralizaciju među goranskom zajednicom. <http://www.ecmikosovo.org/?p=5854>.

¹⁴<http://www.balkanplus.net/clanak/vijesti/lokalne/reagovanje-koalicije-vakat-ostro-osudujemo-ovaj-zlonamjeran-cin/>

KOSOVO COMMUNITIES ISSUES MONITOR

ECMI Kosovo je naročito zabrinut zbog ovog incidenta, koji predstavlja pretnju stabilnom multietničkom društvu i koegzistenciji zajednica na Kosovu. Naseljen različitim zajednicama, Prizren je oduvek bio slavan primer harmonične multietničke koegzistencije na Kosovu. U političkom okruženju u kojem dominiraju pregovori između albanske i srpske zajednice na Kosovu, incidenti koji uključuju ove zajednice najčešće dobijaju najviše pažnje. Budući da su manje primenljivi u političke svrhe, druge zajednice na Kosovu su često zanemarene, a ovaj incident pokazuje da njihova pozicija ostaje vulnerabilna. Stoga, ECMI Kosovo ponavlja važnost poštovanja prava i različitost svake od zajednica koje žive na Kosovu i obezbeđivanja njihove sigurnosti i mira, bez obzira na direktne političke koristi.

O SLUČAJU RASELJENIH KOSOVSKIH SRBA I PRAVOSLAVNOJ LITURGIJI U ĐAKOVICI

Raseljeni kosovski Srbi iz Đakovice i drugih delova Kosova posetili su, 28. avgusta, srpski pravoslavni manastir u tom gradu kako bi prisustvovali liturgiji povodom praznika Uspenja presvete Bogorodice, važnog verskog događaja za istočne i pravoslavne hrišćane u celom ovom regionu i ostatku sveta. Zbog ranijih incidenata povodom ovakvih poseta, bile su povećane bezbednost oko manastira i policijska zaštita vernika koji su putovali autobusom.

Kao rezultat toga, poseta i liturgija su protekle bez ikakvih incidenata. Međutim, bilo je pokušaja nekih 20 do 30 aktivista *Samoopredeljenja*, koji su nosili table sa natpisima „Srbija neće proći” i „Nema pomirenja bez pravde”, da probiju policijsku barijeru i da se krenu u pravcu vernika. Nakon što nisu uspeali da probiju policijski kordon i pošto su ih kosovske policijske snage odbile suzavcem obezbeđujući perimetar manastira, aktivisti *Samoopredeljenja* su uspeali da bace crvenu farbu u pravcu vernika i policije. Nije bilo izveštaja o tome da je neko povređen ili da je bilo ko od pojedinaca uhapšen, a grupa se potom razila.¹⁵

Posete srpskih vernika srpskom pravoslavnom manastiru u Đakovici, od kojih su mnogi živeli u ovom gradu pre 1999., redovno su povod za okršaje i incidente. Ovo se dovodi u vezu sa posebno traumatičnim (post-)konfliktnim iskustvom grada.

Albansko civilno stanovništvo grada je veoma patilo tokom rata na Kosovu 1997-1999, sa približno 1.000 ubijenih i oko 1.200 nestalih i onih kojima se gubi svaki trag krajem rata.¹⁶ Uprkos iskopavanjima masovnih grobnica u Srbiji poslednjih godina, i dalje se oko 1.650 civila vodi kao nestalo na celom Kosovu,¹⁷ od kojih su nekih 756 iz Đakovice.¹⁸ Posle rata, svih 1.751 srpskih stanovnika je pobešlo iz grada mahom u Srbiju.¹⁹ Mnogi od njih su prodali svoju imovinu ili je ona zauzeta od strane albanskih stanovnika. Iako nema tačnih brojki za Đakovicu posebno, rešavanje imovinskih zahteva, koji se odnose na period rata, relativno je sporo i neujednačeno na Kosovu.²⁰

Ranije ove godine, 6. januara, situacija je došla do tačke ključanja kada su vernici, koji su došli da posete Đakovicu, bili blokirani od strane aktivista *Samoopredeljenja* i NVO *Poziv majki*, koja zastupa majke nestalih osoba iz ovog grada i okoline, i kada su neki aktivisti *Samoopredeljenja*

¹⁵ <http://www.rtklive.com/rtk2/?id=2&r=2928> i <http://botasot.info/lajme/446642/pelegrinet-serbe-u-priten-ne-gjakove-me-protesta/>

¹⁶ <http://www.hrw.org/reports/2001/kosovo/undword-06.htm>

¹⁷ <http://www.balkaninsight.com/en/article/missing-persons-week-kicks-off-in-kosovo>

¹⁸ <http://old.zeri.info/artikulli/15545/thirrjet-e-nenave-kundershtojne-ashper-kandidimin-e-iniciatives-serbe-ne-gjakove>

¹⁹ Poslednji predratni popis stanovnika je bio održan 1991. godine, a sprovele su ga jugoslovenske vlasti. http://www.icty.org/x/file/About/OTP/War_Demographics/en/milosevic_kosovo_020814.pdf

²⁰ <http://www.osce.org/kosovo/80435?download=true> and <http://www.osce.org/kosovo/141131?download=true>

kamenovali autobus koji je prevezio kosovske srpske vernike do crkve. Slučaj je okončan naknadnom smenom tadašnjeg ministra za povratak.²¹

Jasno je da bi posetama trebalo pažljivo da rukovode politički predstavnici i verske vođe i da bi ravnotežu tolerancije trebalo naći između stradanja nestalih lica i emocionalne privrženosti srpskih vernika njihovom rodnom gradu i bogomoljama. U tom smislu je bilo ohrabrujuće što je sadašnji ministar za zajednice i povratak, Dalibor Jevtić, uzeo učešće u liturgiji i istakao da „mi želimo da pošaljemo poruku mira i pomirenja“, i da „zajednički život jednih sa drugima je moguć sa malo više razumevanja i tolerancije, i da ćemo mi raditi na tome i insistirati na tome”.²² Takođe je gradonačelnica Đakovice, Mimoza Kursari-Ljilja, izjavila: „Dok je naša opština mnogo patila tokom rata, mi smo svesni prava koje vernici imaju i spremni smo da imamo ovde vernike koji dolaze da slave svoju veru”. Rečeno je da je gradonačelnica takođe posetila policajce koji su obezbeđivali manastir i zamolila ih da osiguraju da sve protekne kako treba.²³

Kroz **Monitorisanje pitanja zajednica na Kosovu (Kosovo Communities Issues Monitor)**, ECMI Kosovo prati, analizira, i daje preporuke o dešavanjima i problemima u vezi sa položajem manjinskih zajednica na Kosovu, a u okviru međunarodnog i nacionalnog zakonodavstva za prava manjina. Analize predstavljene u Monitoru oslanjaju se na neposredno praćenje rada medija i intervju sa relevantnim akterima od interesa. Dok ECMI Kosovo stalno teži pružanju preciznih i iznijansiranih informacija i predstavljanju pogleda i percepcija svih strana, cilj Monitora nije da ponudi novinarsku ili verodostojnu reportažu, već da ponudi dodatni analitički element debati, odražavajući višegodišnje iskustvo ECMI-ja Kosovo sa pitanjima zajednica na Kosovu i trenutnim međunarodnim i nacionalnim pravnim okvirom.

²¹ ECMI Kosovo. „[ECMI Kosovo osuđuje nasilno blokiranje ulaza u srpsku pravoslavnu crkvu u Đakovici](#)” (7. januar 2015.); ECMI Kosovo. „[Šta treba zapamtiti iz slučaja Jablanović?](#)” (8. februar 2015.).

²² <http://botasot.info/lajme/446642/pelegrinet-serbe-u-priten-ne-gjakove-me-protesta/>

²³ <http://www.rtklive.com/rtk2/?id=2&r=2928>

Dodatni izveštaji i političke analize:

[Neslaganje oko upotreba jezika na Kosovu i loša primena zakonskog okvira](#)

2. august 2015.

[Paket zakona o ljudskim pravima stupa na snagu](#)

26. jul 2015.

[O zabrinjavajućem trendu incidenata usmerenim na srpsku zajednicu na području Peći i Kline](#)

19. jul 2015.

[Vidovdan: Ništa novo je dobra vest](#)

3. jul 2015.

[O skorašnjim bezbednosnim incidentima u Klini i teškom procesu povratka](#)

21. maj 2015.

[Praznik Goranaca 6. maja: propuštena prilika za kosovske institucije](#)

14. maj 2015.

[Budžeti opština na severu Kosova: najzad dogovor](#)

7. maj 2015.

[Incidenti i tenzije u Mitrovici: potrebno je nepristrasno izveštavanje i jačanje vladavine prava](#)

21. april 2015.

[Udruženje/Zajednica većinski srpskih opština: šta \(ne\) omogućava kosovski pravni okvir?](#)

16. april 2015.

[Udruženje/Zajednica većinski srpskih opština: ekskluzivni klub na osnovu etničke pripadnosti?](#)

31. mart 2015.

[Zanemarivanje nesrpskih manjinskih zajednica u tehničkim sporazumima između Kosova i Srbije](#)

10. mart 2015.

[Udruženje/Zajednica većinski srpskih opština: mnogo spekulacije, malo preciznog dogovora i odsustvo implementacije](#)

22. februar 2015.

[Jedinstveno pravosuđe i pravni sistem na Kosovu?](#)

15. februar 2015.

[Šta treba zapamtiti iz slučaja Jablanović?](#)

8. februar 2015.

[Stvaranje radnog ambijenta u vladi Kosova](#)

19. januar 2015.

O ECMI-ju Kosovo

ECMI Kosovo je vodeća nevladina organizacija, koja se bavi pitanjima manjina na Kosovu, sa ciljem da razvije inkluzivne i reprezentativne institucije odgovorne za pitanja zajednica, koje podržavaju stabilno i multi-etničko Kosovo. ECMI Kosovo doprinosi razvoju, jačanju i implementaciji relevantnog zakonodavstva, podržava institucionalizaciju vladinih tela koja predstavljaju zajednice, i povećava kapacitet aktera civilnog društva i vlade kako bi sarađivali na konstruktivan i održiv način.